

Notat

Dato: 05.01.2015
Arkivsak: 2014/21925-11
Saksbehandlar: josaksd

Til:	Hanne Kathrin Vie
Frå:	Jostein Aksdal

Kulturminnefaglege merknader til arealdelen til kommuneplan for Voss kommune

I møte den 4/12 – 2014 drøfta Voss kommune ved ordføraren og Hordaland fylkeskommune ulike problemstillingar knytt opp til arealdelen som var på offentlig høyring. I forkant av møtet hadde seksjon for kulturminnevern og museum gjort ei gjennomgang av potensielle kulturminnekonfliktar i samband med dei områda som har ny arealbruk.

Hylle og Bjørkemoen R4 a, b og c

- Areal A kulturmark ligg svært nær opp til Ygre stasjon som er freda
- Areal B ligg i konflikt med fornminne gravhaugar ID 66559 og har stort potensiale for nye funn.
- Areal C ligg i konflikt med Id 169911 gamle Raundalsvegen (Saltvegen) og i nærføring til Id 169930 som er hulveg og brufeste til same veg.

Det er berre tiltaksområde areal C som er tatt med i kommuneplanen, føreslått arealbruk vil vera i konflikt med nasjonale kulturminneverdiar. Både Voss kommune og Hordaland fylkeskommune legg til grunn at planen ikkje skal vera i konflikt med nasjonale kulturminneverdiar og såg på forslag til løysing med å trekka ut C-området av planen, men der i mot sjå uttak av sand og grus ressursane i samband med reguleringsplan for Bømoen som eit heile. Voss kommune har i epost av 12.12.2014 stadfesta at dei vil gjera naudsynte endringar.

- Det var knytt motsegn til denne arealbruken.

Rekve (B5)

Forslag til bustadtomter arealet ligg då rett sør for gravminne Id 60503. Synfaring på staden viser at tilhøvet til kjente kulturminne nok ikkje er vesentleg. Føreslåtte tiltak ligg på nedsida av vegen og her er då eit par meter ned frå vegen. Når gravminne ID 60503 då ligg ein 5 – 6 meter over vegen igjen, vil det truleg ikkje vera direkte visuell konflikt. Voss kommune meiner og la fram forslag til at ein i byggesakene skulle ivareta dei naudsynte omsyna til kulturminne og kulturlandskap.

- Det er ikkje knytt motsegn til denne arealbruken

Raaberget (B11)

Her er kjent eit kulturminne inne i arealet som er føreslått regulert til bustadområde. Området rundt det kjente fornminnet vart synfare. Her vart då observert fleire mogleg automatisk freda kulturminne i nærområdet til gravminnet. I tillegg vart det sett fleire anlegg frå militær aktivitet, moglegvis krigsminne.

Voss kommune orienterte om at ein her ynskte regulert delvis bustad og delvis næringsareal kor av området med bustad då ligg i området med fornminne. Området markert med gult i bør enten takast ut av kommuneplanen, alternativt bør kommunen leggja inn ein buffer – grøntsone som vilkår til reguleringsplan i føresegnene til kommuneplanen. Ei sone rundt fornminna vil slik heimlast i kommuneplanen, men vert endeleg avgrensa i samband med reguleringsplan for området.

- Det er ikkje knytt motsegn til føreslått arealbruk

Hellesnes B19

Tidlegare motsegns punkt i samband med førre plan, no lagt fram igjen med inntil 70 einingar, midt i planarealet ligg då gravminnet Id 60497 - Synfaring av tiltaksområdet viser eit kulturlandskap med fornminne. Gravminnet ID 60497 ligg på eit tydeleg markert bakkanes i landskapet. På synfaring viser det seg at tett ved haugen er fleire mindre røyser, som og kan vera gravminne. Arealet som er lagt ut til bustadføre mål er dyrka mark og beitemark, delvis bratt fyllittfjell. Landskapet omkring kulturminnet står i dag fram som eit viktig kulturlandskap. Det er framleis knytt motsegn til eventuell bruk av dette området i det volum som høyringa legg opp til, både på grunn av stort potensiale for konflikt med ikkje kjente kulturminne.

Eit stort volum på byggefeltet vil øydelegge omgjevnadane til eit av dei beste og mest intakte kulturminna på Voss. Ut i frå ei fagleg vurdering av skjemming og konfliktvurdering vil det ved å konsentrere seg om eit mindre areal på gnr/bnr 35/2, som er austlege del av føreslått felt B19, kunne unngå direkte konflikter med kjende kulturminneverdiar. Ei utbygging her vil i mindre grad verke inn på dei verdiane som er knytt til oppleving, skjemming og ivaretaking av gravfeltet. B19 i kommuneplanen løyser ut fleire problemstillingar, som etter vårt syn bør setjast lys på gjennom ein kommunal delplan som grunnlag for reguleringsplan.

- Det var knytt motsegn til område B19, då i den form det ligg føre på høyring grunna vesentleg konflikt med automatisk freda kulturminne. Voss kommune har stadfesta at dei søker finna løysingar som løyser konflikten.

Bjørkemoen R2

Bømoen er ei samling av forskriftsfreda bygg. «Formålet med bevaringen på Bømoen er å ta vare på den opprinnelige leirstrukturen og bygningene fra den eldste perioden i leirens historie med noen få unntak.» Bjørkemoen R2 – problematisk opp i mot Bømoen leir. Etter synfaring på Bømoen vart det klart at verknaden av tiltaket vil få ulik verknad på dei vedtaksfreda bygga i leiren. I vest ligg leiren høgare opp i lendet og avstanden til andre elvebreidda er vel 80 meter. Lengst i mot nord der elva svingar er uttaksområdet lågareliggande, men det gjer og dei freda bygga her. Eit uttaksområde i full skala vil i større negativ grad verka inn på kulturminneverdiane til leiren.

Voss kommune viser til at Bjørkemoen er eit viktig uttaksområde for sand og grus, Hordaland fylkeskommune ser at ei buffersona langs med elva kan redusere visuell negativ verknad. Tilrettelegging av ein utvida buffersona langs med elva kan redusere visuell negativ verknad, denne må imidlertid vera stor nok til å danne ein reell grøn buffer. Vi vil be om at buffersona på 30 m vert utvida med 10 meter. I tillegg vil det ikkje måtte etablerast bygg eller anna i samband med etterbruk av området.

- Det er ikkje knytt motsegn til dette punktet

Lydvo B 55

Lydvaloftet er eit stort loft frå mellomalderen, med eit lafta rom i kvar høgde og innkleddede svaler på sidene. I andre høgda er ein rikt utforma portal med restar av måla dekor. Loftet stod opphavleg i tunet på garden Lydvo. Ved utskiftinga i 1909 vart det kjøpt av Fortidsminneforeningen og flytta til noverande tomt. Lydvaloftet er automatisk freda.

Området rundt Lydvoloftet er bratt og trongt. Ei utbygging i bakre kant av loftet vil kunne ha stor innverknad på opplevingsverdien til kulturminnet. Då Lydvoloftet ikkje står på sin opphavlege stad vil det vera viktigare å sikre kulturminneverdiane gjennom styring i reguleringsplan enn gjennom motsegn. Det er likevel viktige omsyn som må takast med omsyn til arealbruk og verknad av nye bygg i bakken ovanfor loftet.

Hordaland fylkeskommune la fram eit forslag om å trekke bustadarealet lenger opp i lendet, Lydvoloftet si plassering gjer at loftet blir bygd inn med det nye tiltaket. Tilrettelegging av bustader tett på i bakkant av loftet gjer at loftet tapar autentisitet. Terrenget bak er bratt og vil gje konsekvensar for den freda bygningen. Området avsett til Lydvo B 55 bør reduserast og området under kote 100 bør takast ut av planen.

- Ikkje knytt motsegn til dette punktet.

Kunstnarheimar på Voss

I eit brev av 21.12.2011 frå Hordaland fylkeskommune oppmodar vi kommunen til ta med i kommuneplanen dei særmerkte kunstnarheimar i distriktet. Det står med anna: «Det er ein stor føremon om ein sikrar desse stadene i komande rullering av arealdelen i kommuneplanen. Oppfølgjande tiltak kan vera auka merksemd på vern, vøling og formidling av eigedomane, gjerne som eit samarbeid mellom Hordaland fylkeskommune, Voss kommune, Hardanger og Voss museum og lokale krefter».

Desse heimane representerer ein stor rikdom på kulturarv, både immateriell, gjenstandar og bygningsarkitektur frå ein tidsrom på 150 år. Vi viser til utgreiing : Utgreiing på oppdrag av Fylkeskonservatoren i Hordaland utarbeidd av Stiftinga for Bergsliminne. 2014

Følgjande eigedomar er vurdert: *Bergslitræet*, eit husmannsplass i Prestegardsmoen der dei to kunstnarane Knud og Brynjulf Bergslien vaks opp; *Norsk Kunsthandverksskule*, teikna av Magnus Dagestad og *Tinrabakken*, der kunstnarparet Helena Bu og Magnus Dagestad budde frå 1902-1920 (Berre utvendes); *Rosereiret*, heimen til kunstnaren Magnus Dagestad frå 1920 fram til han døydde i 1957; *Bu-huset*, bustad for Torvald Bu, systerson til rosemålarer Helena Bu Dagestad og der Helena var ofte gjest (Berre offentleg tilgjengeleg historikk). Utanom området ved utløpet av Vosso er det følgjande eigedomar: *Slottet*, Horvei ved Bolstadøyri, gildehuset til diktaren Knut Horvei, teikna av Magnus Dagestad; *Sævelid*, Osavegen, teikna av kunstmålarer Lars Osa, og dette var heimen til både han, deretter sonen, spelemannen Sigbjørn Osa, og no skodespelaren Liv Osa. Aust for Vangen er det *gamlestova på Tvinne*, barndomsheimen til skodespelaren Lars Tvinde, ei tømmerstove frå 1710, og *stova* etter treskjeraren Styrk Hirth på Mørkve i Myrkdalen som er frå 1800-talet.

Alle desse husa har ei rik soge, dei er arkitektonisk særmerkte, og dei er knytta til kunstmiljøet på Voss frå omlag 1830 og fram til 1950-åra. Alle kunstnarane kan reknast som nasjonale i tillegg til at dei representerer viktige lokalmiljø. Husa der dei budde har vorte tekne vare på for ettertida, men også heile kulturlandskapet rundt dei.

Hordaland fylkeskommune har vurdert at det bør leggjast ei omsynsone c) (SOSI-Kode H570) med tilhøyrande retningsliner ut i frå at det bør vera auka fokus på vern på Kunstnarheimane på Voss j.f.pbl §11-8 c) for følgjande område:

1. *Bergslitræet*, eit husmannsplass i Prestegardsmoen der dei to kunstnarane Knud og Brynjulf Bergslien vaks opp;
2. *Norsk Kunsthandverksskule*, teikna av Magnus Dagestad
3. *Tinrabakken*, der kunstnarparet Helena Bu og Magnus Dagestad budde frå 1902-1920
4. *Rosereiret*, heimen til kunstnaren Magnus Dagestad frå 1920- til han døydde i 1957
5. *Bu-huset*, bustad for Torvald Bu
6. *Sævelid*, Osavegen, teikna av kunstmålarer Lars Osa, og dette var heimen til både han, deretter sonen, spelemannen Sigbjørn Osa, og no skodespelaren Liv Osa.
7. *Slottet*, Horvei ved Bolstadøyri, gildehuset til diktaren Knut Horvei, teikna av Magnus Dagestad
7. *Gamlestova*, *Tvinne*, barndomsheimen til skodespelaren Lars Tvinde
8. Stove etter Styrk Hirth, Treskjeraren, Styrk Hirth på Mørkve i Myrkdalen s

Samandrag

Arealplanen til Voss kommune har i stor grad tatt omsyn til kulturminneverdiane som er kjent. Dei konfliktpunkta som står att vart på grunn av stort tidspress i saka drøfta mellom Voss kommune og Hordaland fylkeskommune i møte den 04.12.2014. Her vart ulike løysingar lagt fram for kommunen, som då har hatt ei eiga intern vurdering av desse. Voss kommune har ved plansjef Bergo stadfesta at kommunen vil søkja finna løysingar i si ferdighandsaming av planen.